

1 Evropski grad kulture kao komponenta razvoja kulturnog turizma

1.1 Evropski grad kulture – postojanje i nastanak

...Uzajamno razumevanje naših kultura, naših identiteta ključno je za istinsku evropsku integraciju...

*(Melina
Merkuri)*

Zahvaljujući neprestanom širenju i relevantnosti za pitanja kulturnog identiteta i lokalnog razvoja, kulturna politika nalazi se sve češće u središtu javne i akademske pažnje. Jedan od ciljeva kulturne politike oduvek je bilo negovanje specifičnih identiteta, a time i stvaranje potpuno socijalizovanog, „odgovarajućeg” građanina. Ili, tačnije, protivrečnosti i problemi legitimiteta koji prate određivanje kulturne politike rešavani su insistiranjem na neophodnosti da se čuva i neguje identitet date zajednice. Nacija je tipična tako „zamišljena” zajednica¹, kao i nacija-država, glavni akter u intervencijama koje se odnose na kulturna pitanja. Međutim, tokom poslednjih tridesetak godina u Evropi decentralizacija, s jedne strane, i evropei-zacija, s druge, narušile su monopol države u kulturnoj politici, zalažući se za preispitivanje njenih postulata, ciljeva i dostignuća. Akteri koji deluju na različitim teritorijalnim nivoima mogu da definišu „kulturu” kao predmet različitih intervencija politike i da se zalažu za izvođenje specifične studije o onome što se naziva višestrukim instrumentalnostima kulture.²

Osamdesetih godina XX veka počeo je da kruži jedan evropski mit: zabeleženo je da je Žan Mone, jedan od „začetnika” evropske integracije posredstvom Evropske ekonomske zajednice, izjavio sledeće: „Kada bismo morali sve ovo ponovo da uradimo, krenuli bismo od kulture”. Mada se ubrzo pokazao lažnim,³ taj mit je istrajao, o njemu se često piše u literaturi i njime se, očigledno, popunjava praznina u legitimnosti za evropsku kulturnu politiku u nastajanju i obezbeđuje revizionistička priča posle ne sasvim uspešnog monetarnog ujedinjenja prilikom preoblikovanja Evrope u novu sociopolitičku zajednicu.

U stvari, u prvim fazama razvoja onoga što će postati Evropska unija - od ECSC do EEZ - kultura je bila ne samo zanemarena, već i namerno odbačena. Preovlađujući, „neofunkcionalistički” pristup integraciji nije podrazumevao izgradnju obuhvatne unije i stvaranje potpuno nove evropske subjektivnosti, već je ograničio integraciju na određen broj specifičnih sektora, koji su bili ključni za ekonomiju, ali koji se ni na koji način nisu bavili pitanjima nacionalnog suvereniteta i identiteta, uz pretpostavku da će se jedino posredstvom ekonomskog i tehničkog usklađivanja oblici socijalne i kulturne integracije napokon ispoljiti, i to „prelivajući se”.⁴ Međutim, ideje o obuhvatnijoj integraciji nikada nisu bile zaista isključene iz projekata o evropskoj integraciji i ubrzo su pronašle način da postanu aktuelne.

Za to su postojala uglavnom dva modela: prvo, takođe u uslovima vremena, ideal razgranatije i geografski proširene integracije našao je izraza u Savetu Evrope (SE), telu osnovanom 1949. godine. Kultura je od samog početka zauzimala središnje mesto u svim

¹ Lewis J., Miller T., *Critical Cultural Policy Studies*, 2003., str. 60

² Barnett K., *Culture, Policy and Subsidiarity in the European Union: From Symbolic Identity to the Governmentalization of Culture*, 2001., str. 405

³ Žak Lang polaže pravo na autorstvo za mit, budući da je kad je kao francuski ministar kulture, početkom osamdesetih godina XX veka, pokušavao da sazove sastanak ministara kulture iz drugih zemalja članica, a da bi bio uverljiviji, rekao bi da Mone, ukoliko bi tog dana trebalo da započne rad, krenuo od kulture. Uslovna rečenica ubrzo je nestala i mit je počeo da kruži.

⁴ Istorije evropske integracije i prikazi njenih teorija i postupaka su mnogostruki.

aktivnostima SE, kao što to pokazuje i uvođenje Evropske kulturne konvencije, koja je potpisana 1954. godine, s namerom „da se među državljanima svih zemalja članica, kao i onih evropskih zemalja koje bi mogle da pristupe Savetu, podstakne uzajamno izučavanje jezika, istorije i civilizacije, kao i izučavanje civilizacije koja je zajednička za sve njih" (SE, 1954). Osnovna kulturna aktivnost SE obuhvata nekoliko ad hoc inicijativa, kao što su nagrade, konferencije i slično, i program preispitivanja kulturne politike na temelju sistematskog niza komparativnih studija o kulturnoj politici u različitim evropskim zemljama, što predstavlja indirektnu, ali ključnu strategiju same evropeizacije.

Iako je SE samo savetodavno telo, njegova se uloga ne srne zanemariti, jer je ovaj Savet delovao de facto kao trust mozгова za rešenja koja je EU kasnije primenila u osetljivim oblastima kao što je kultura: to dokazuje i činjenica da se retorika Evropske kulturne konvencije SE sve više ugrađuje u novi kulturni diskurs Evropske unije - zastavu koju je Savet Evrope koristio od 1955. godine prisvojila je Evropska zajednica 1986., i od tada ona predstavlja veoma prepoznatljiv deo naših svakodnevnih simbola.

Drugi, sporiji ali relevantniji način na koji je kultura sačuvala i postepeno proširivala svoju ulogu u evropskoj integraciji razvio se u glavnim institucijama, od EEZ nadalje, te je na kraju kultura sebi obezbedila mesto u onome što danas predstavlja tout court evropske integracije. Sve je počelo u vidu vrlo marginalnog i prikriivenog interventnog sektora (koji je morao da „prođe" kroz neke statutarne oblasti kompetencije koje je, zapravo, prevazilazio), a onda je to postepeno uzimalo maha i dovelo je do dva značajna momenta: prvi je bio Mاستrihtski ugovor, a drugi novi potencijal i izazovi proširenja iz 2004. godine i dalje trajne ekspanzije koja neprestano dovodi u pitanje razmere i prirodu unutrašnje kulturne raznolikosti.

Njeni počeci sežu u sedamdesete godine XX veka, kada je EEZ prvi put počela da se zanima za kulturu i kada su pritisci nikad potpuno umirenog federalističkog duha Zajednice (naročito pritisci dva glavna nadnacionalna tela, Komisije i Skupštine) vratili na dnevni red ideje o direktnijem delovanju ka opsežnoj integraciji. Te ideje oslanjale su se na Deklaraciju o evropskom identitetu iz 1973. godine (CEC, 1973) i na uticajan Tindemansov izveštaj iz 1975. (CEC, 1976), u kojima je evropski identitet koji je trebalo podsticati, povezan s napretkom u političkom sadejstvu, i u kojima se nalaže stvaranje „narodne Evrope" da bi se uspostavila ravnoteža u tehnokratskoj Evropi, a u čijim predlozima je bilo sadržano jezgro kulturne politike.⁵

U deceniji koja je usledila, Komisija je izdala tri saopštenja koja se mogu smatrati prekretnicama u postepenom razvoju kulturne politike, mada se indikativno u prvom od njih, iz 1977. godine, oprezno navodi: „Pošto kulturni sektor ne predstavlja kulturu, delovanje zajednice u kulturnom sektoru ne predstavlja kulturnu politiku".⁶ U stvari, delovanje u toj oblasti moralo je da bude opravdano kao specifično određivanje ekonomskih ili socijalnih politika koje su već bile u nadležnosti Zajednice, s težištem na kulturnim industrijama za pitanja kao što su obuka i radni uslovi kulturnih radnika, ili pitanja koja se odnose na ad hoc inicijative u domenu proizvodnje i distribucije kulturnih dobara.

Drugo Saopštenje iz 1982. godine nalaže Jačanje delovanja Zajednice u kulturnom sektoru (CEC, 1982), a slična tom Saopštenju, i još relevantnija od njega, jeste Svečana izjava o Evropskoj uniji iz naredne godine (CEC, 1983), u kojoj se kulturno delovanje najzad preporučuje kao sredstvo za negovanje zajedničkog identiteta.

---

⁵ Tindemansov izveštaj sadržao je ambiciozna predlog da se ustanovi evropska kulturna fondacija. Ovaj neposredniji pristup na kraju ipak nije opstao, ali nije bio ni sasvim odbačen jer je 1954. godine evropski filozof i naučnik, Deni de Ružmon, ustanovio Evropsku kulturnu fondaciju koja je najpre funkcionisala iz Ženeve, a potom iz Amsterdama, odakle je do danas nastavila da sprovodi program kulturne saradnje.

⁶ Cultural European Centre, 1977., str. 6.

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

**BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.**

**WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET**

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI, DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **FORUMU** ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com